

Leidraad voor beoordeling lidmaatschapscriteria samenwerkingsverbanden geboortezorg

Muzenstraat 41 www.acm.nl
2511 WB Den Haag 070 722 20 00

Samenwerking in de geboortezorg

Geboortezorgaanbieders zoals verloskundigen, kraamverzorgenden en gynaecologen gaan steeds hechter met elkaar en ook onderling samenwerken. Dit vindt plaats in verschillende samenwerkingsverbanden, zoals Verloskundige Samenwerkingsverbanden (VSV's), Kraamzorg Samenwerkingsverbanden (KSV's) en Integrale Geboortezorgorganisaties (IGO's). Deze samenwerkingsverbanden hebben onder meer tot doel om samen te werken aan de kwaliteitsverbetering van de geboortezorg door bijvoorbeeld regionale protocollen te ontwikkelen, multidisciplinaire overleggen te voeren en soms gezamenlijke investeringen in een regio te doen.

Samenwerking is van belang

Het is voor zwangere vrouwen van belang dat een geboortezorgaanbieder is aangesloten bij een dergelijk samenwerkingsverband. Lidmaatschap van zo'n samenwerkingsverband betekent namelijk dat de zorgaanbieder kennis heeft van de regionale zorgstandaarden en voldoet aan kwaliteitseisen die gebruikelijk zijn in zijn beroepsgroep. Ook zorgverzekeraars hechten er voor de contractering vanuit kwaliteitsperspectief belang aan dat geboortezorgaanbieders zijn aangesloten bij een VSV en/of KSV. Een VSV of KSV functioneert in die zin ook als een keurmerk of erkenning voor zorgaanbieders. Voor geboortezorgaanbieders is het daarom belangrijk dat zij kunnen toetreden tot dergelijke samenwerkingsverbanden.

Welke eisen stelt de ACM aan samenwerkingsverbanden?

Een samenwerkingsverband mag niet als vehikel voor mededingingsbeperkende afspraken worden gebruikt. Zo mogen geboortezorgaanbieders geen afspraken maken over de door hen te hanteren prijs richting de zorgverzekeraar of over een verdeling van cliënten (bijvoorbeeld naar gebied). In dat geval is de samenwerking in strijd met de Mededingingswet.

Het kan ook zo zijn dat een samenwerkingsverband niet tot doel heeft de mededinging te beperken, maar dit wel tot gevolg heeft. Dit kan het geval zijn wanneer zwangere vrouwen en zorgverzekeraars er belang aan hechten dat geboortezorgaanbieders zijn aangesloten bij een VSV en/of KSV en geboortezorgaanbieders op ongerechtvaardigde gronden van die samenwerking worden buitengesloten.

Ook wanneer een samenwerkingsverband van belang is om als geboortezorgaanbieder zorg aan te kunnen bieden, is het uiteraard goed dat een VSV of KSV (kwaliteits)eisen stelt aan haar deelnemers. Niet iedereen hoeft zo maar te worden toegelaten. In een dergelijk geval moeten toelatingscriteria echter wel aan bepaalde eisen voldoen.

Toelatingscriteria

In lijn met de mededingingsregels dienen toelatingscriteria bij samenwerkingsverbanden, die van belang zijn om actief op de markt te kunnen zijn, een objectief en open karakter te hebben en mogen de criteria niet discriminerend zijn. Daarnaast dient de toelatingsprocedure transparant te zijn en een onafhankelijke beroepsmogelijkheid te kennen. Hieronder vullen we deze criteria nader in binnen de context van de geboortezorg en op basis van de huidige casuïstiek. Deze nadere invulling kan ook relevant zijn voor andere zorgaanbieders die samenwerkingsverbanden aangaan.

1. Objectiviteit

Toelatingscriteria moeten gerelateerd zijn aan het doel van het samenwerkingsverband (eis van objectiviteit). Zo heeft een KSV tot doel het verbeteren van de kwaliteit van de kraamzorg en het samen als één stem in een VSV participeren.

Toelatingscriteria zoals het conformeren aan bestaande en nieuw te ontwikkelen kwaliteitseisen op het gebied van de kraamzorg en het actief participeren in regionaal overleg zijn gerelateerd aan dat doel. Dergelijke eisen kunnen dan ook worden gesteld.

Maar bijvoorbeeld een criterium dat iedere kraamzorgaanbieder de cao kraamzorg moet hanteren om toegelaten te worden tot een KSV, is dat niet. De eis om de cao te hanteren draagt op zichzelf namelijk niet bij aan het doel van het samenwerkingsverband. ZZP'ers in de kraamzorg, die geen cao hanteren, worden op deze manier op ongerechtvaardigde gronden buitengesloten. Wel is toegestaan bepaalde kwaliteitscriteria uit een cao op te nemen in de toelatingscriteria. Denk hierbij aan eisen omtrent het volgen van arbeidstijden.

Een andere niet gerechtvaardigde drempel is in dit kader bijvoorbeeld het criterium dat een kraamzorgaanbieder - voordat hij kan aansluiten bij het samenwerkingsverband - overeenkomsten met zorgverzekeraars heeft gesloten. Aan dit criterium kan namelijk niet worden voldaan wanneer zorgverzekeraars als eis voor een contract stellen dat de kraamzorgaanbieder aangesloten moet zijn bij een KSV, wat zo leidt tot een onwenselijke drempel. Een gerechtvaardigd criterium zou kunnen zijn om na toelating tot het KSV over overeenkomsten met zorgverzekeraars te beschikken.

Voor de objectiviteit is ook van belang dat als lidmaatschapseisen op enig moment worden aangepast, deze nieuwe eisen ook gelden en worden toegepast ten aanzien van de zorgaanbieders die al lid zijn van het samenwerkingsverband.

2. Open en niet discriminerend

Ook moeten de toelatingscriteria open en niet discriminerend zijn. Dat betekent dat iedereen die aan de toelatingscriteria voldoet, deel moet kunnen nemen aan het samenwerkingsverband. Een eis dat een aanbieder bij een bepaalde brancheorganisatie moet zijn aangesloten, terwijl die aanbieder aan alle inhoudelijke eisen voldoet, zou als discriminerend kunnen worden bestempeld. In dit kader is ook van belang dat bijvoorbeeld gelijkwaardige diploma's of certificaten geaccepteerd worden. Zo kan een HKZ norm mogelijk door een ander certificaat, zoals ISO, worden vervangen. De toetredende

zorgaanbieder dient dan wel aan te kunnen tonen dat het inderdaad gelijkwaardige certificaten of diploma's betreft.

3. Transparante en onafhankelijke procedure

Het is van belang dat zowel de toelatingscriteria als de toelatingsprocedure transparant zijn. Dat betekent dat de toelatingscriteria vooraf kenbaar zijn voor iedereen die zou willen deelnemen en ze niet worden gewijzigd gedurende het toelatingsproces. Daarnaast moet vooraf duidelijk zijn binnen welke termijnen een besluit tot toelating wordt genomen en wie daar over beslist. Tot slot is onafhankelijke besluitvorming over toelating van belang. Een besluit over de toelating zal in veel gevallen in eerste instantie worden genomen door de leden van het samenwerkingsverband, bijvoorbeeld in het bestuur of de ledenvergadering. De leden van een KSV zijn allemaal kraamzorgaanbieders in dezelfde regio en dus concurrenten van elkaar. Als een nieuwe kraamzorgaanbieder niet wordt toegelaten, moet hij daarbij een gemotiveerde afwijzing ontvangen en dient het samenwerkingsverband te voorzien in een onafhankelijke beroepsmogelijkheid. Onafhankelijk betekent dat de beslissing over toelating in beroep niet nogmaals door de leden (dus concurrenten) mag worden genomen. Vooraf dient duidelijk te zijn bij wie beroep kan worden aangetekend.